

מבחר תרגומים גנוזים

ערך: גדעון טיקוצקי

תרגומים אלה מקור כולם בעזבונה של לאה גולדברג, וככל הנראה זה להם פרסום ראשון. הם ניתנו כאן במתכונת ספר תרגומיה משירת העולם שערך טוביה ריבנר לאחר מותה, 'קולות רחוקים וקרובים' (ספרית פועלים, 1975): הספר פותח בשירת המזרח הרחוק הקדומה וממשיך אל ספרויות רוסיה ומרכז-מערב אירופה. באחרית הדבר הקצרה לספר, כתב ריבנר בין השאר: "נשארו אף קטעי תרגום, שבבוא העת אפשר יהיה לעיין בהם ובשאר חלקי העיזבון במכון גנזים". דומה שכעת הגיעה העת. כתבי היד לכל השירים שמורים במכון גנזים באוסף לאה גולדברג (מספרו: 274). תודתנו לאנשי הארכיון ולעו"ד יאיר לנדאו, מנהל עזבונה של לאה גולדברג ויושב ראש העמותה להנצחתה, על אישורם לפרסם כאן יצירות אלה.

שירה סינית קדומה

הבודד בסתיו | לִי־טִי־פָה (לי בַּאי, סין, 701-762)

מִחַר עַל הַנֶּהָר יִשׁוּטוּ
עָלִי הַפֶּז, עָלִי קִמְלִית הַלוֹטוֹס.
לְבִי יִגַּע! מְנוֹרָתִי דוֹעֶכֶת,
הִנֵּה כְּבֹתָה כְּבָר,
וְאֶזְכֹּר כִּי עַת לִישֵׁן.

נִהַ שְׁלוֹתִי,
בּוֹא אֲבּוֹא אֵלֶיךָ.
הֵב לִי שְׁלוֹה, לְבִי נִלְאַה מְאֹד!

אֵד סִתְּיו כְּחִלְחַל תַּעֲזָה עַל הָאֵגֶם,
הַכְּסִיף הַכָּפוֹר אֶת גְּבֻעוּלֵי הַדָּשָׂא,
כִּיד אֶמֶן פֹּזְרָה אֲבָקָה שֶׁל קֶסֶם
עַל פְּנֵי תַפְרַחַת עֲנֻגַת עָלִים.
נִיחוּחַ הַפְּרִיחָה חֲלֵף, אֵינֶנּוּ.
וְרוּח־כָּפוֹר הַגְּבֻעוּלִים כּוֹפֶפֶת.

משורר מהרהר | ליו צ'י (ליו בון, סין, 1311-1375 לספירה)

אולי ירד מטר,
כה רך משב הרוח.

ענפי הקנמון מתנדנדים
פרחי ביגוניה צופים פני העלון.

זוהרים העלים העפים,
הפרחים הנושרים רבים.

הרוח נשא האבק היבש,
עכשו הוא נושא האבק הרטב.
פה ושם יסב הכל ברוח.

הוא חולף מבעד לצעיף הקליל
ונוגע בי.

אני לבדי עם משק לבבי.
ת"ק פרסות לשמים
וזרם המים מהיר עד מאד.

מדוע זה השירו צפרים
את נוצותיהן בין העננים?
הייתי רוצה כי ישאו אגרותי,
אך השמים ארכים.

זרם הנהר מזרח
ואף לא גל אחד יחזר עם הבשורות.

מגנוליה ריחנית קורנת במרגוע,
אולם תמיד נופלים מספר פרחים.

את הגתית שלי סגרתי בנרתיק,
הניחותי הצדה את חלילי השחר.

אני לבדי עם משק לבבי.

היוֹנָא הלילה אתי
שירים ישנים.

רוסיה | אלכסנדר בלוק

ושוב, כְּבִשְׁנוֹת פֶּז עֲבְרוּ,
שְׁלֹשָׁה זִגְזֹגֹת־מוֹשְׁכוֹת בָּלִים –
וְעֵטוּרֵי אוֹפֶן נִגְרְרוּ
בְּבֶץ נְלוּז שֶׁל מְשֻׁעָלִים.

הוּי, רוֹס בַּת הָעֵנִי, רוֹס שׁוֹמֶמֶת!
לִי גִגּוֹתֶיךָ הַמָּטִים,
כָּל שִׁיר רוּחוֹת שְׁלֶךְ לִי דָמַע
רֹאשִׁית יָמֵי אֶהְבֶּתִּי.

אֵינִי יָכֹל לְחַמֵּל עָלֶיךָ
וּכְמִטְמוֹן אֲשֶׁא צִלְבִּי.
הַפְקִירִי הוֹד וְשׁוֹד בְּתוֹלֶיךָ
לְכָל קוֹסֶס אֲשֶׁר תֹּאבִי.

טוֹב, יִלְכְּדֶךָ וְגַם יִתְעַמֵּר בָּךְ,
אֶת לֹא תֹאבְדִּי, אֶת לֹא תוֹכְלִי,
רַק דָּאָגָה כְּצִל־עוֹבֵר בָּךְ
עַל זֵיו פְּנִיךָ הַפְּלֹאִי.

מָה לָּךְ עוֹד דָּאָגָה? עוֹד צֶעַר?
עוֹד מֶרֶד־דְּמָעָה בְּנֶהֱר־אוֹנִים.
וְאֵת כָּאֵז – שְׂדָה וַיַּעַר
וַצְעִיף רִקְמָה עַד גְּבִינִים.

וְהִנֵּבֶצֶר אֵינוֹ נִבְצָר עוֹד,
קָלָה הַדֶּרֶךְ לְאַרְכָּה,
עַת בְּמֶרְחָק פֶּתָאם תִּדְהֶר עוֹד
עֵינֶיךָ בְּצִל צְעִיף בּוֹרָקָה,
עַת כְּעָרְגַת אֶסִיר תוֹשֵׁר עוֹד,
בְּשִׁיר רַכָּב, הַמוֹעֵקָה!

מתוך "מולדת" | אלכסנדר בלוק

לאויב את לבן דגלנו
לא הפקרתי המום המלה.
באת בנתיב הלילות. ושנינו
בודדים על הסוללה.

הפרידנו גורל ונתיב ליל
והנה הפגישונו שוב.
ושנית, ארץ רוסייה, אליך
נודדים מנכר נשוב.

תל וצלב – הלא קבר אחים הוא.
זה עכשו משכנך – הדממה!
רק בשיר-חילים יזרימו
מרחקים מועקה סתומה.

אבל פה ריק ואלם: גם רע
גם אויב ישנים שנת מתים,
וכוכב בית לחם זורח,
כלו אור כאהבתי.

מתוך "שלוש איגרות", שיר ב | אלכסנדר בלוק

שחור עורב בערבית משלגת
שחור קטיפה על כתף שזופת אור,
קול ענג בנעימה מתענגת
על לילות הדרום שר מזמור.

לב-תשוקות שאנן – קל כנפים,
כמו מים נתן אות זוהר.
על מדרון איך-קרקע אל אפסים,
סוס נושף עם רוכבו דוהר.

את נושמה, רוח שלג נושבת,
ושפתי הוזות-שכורות.
ולנטינה, חלום, כוכבת!
איך זמירים פצחו בזמירות –

הו, עולם האימים! צר הרסן.
בו – דמדום נשיקת פיו: בעוית.
בו – שירי צוענים שחורי-קסם,
וטיסה חפזנית של שביט.

[נוסח מוקדם של התרגום]

שׁוֹרְרָה נַעֲרָה בְּתַפְלַת הַמְּקַהֶלֶת
עַל כָּל הַסְּפִינוֹת הַתּוֹעוֹת בְּלֵב יָם,
עַל כָּל יְגִיעֵי הַנֶּכֶר בַּחֹלֶד
עַל כָּל שׁוֹכְחֵי שְׁמִיחַת לְבָבָם.

כֶּךְ שׁוֹר קוֹלָה וַיַּעֲוֹף הַקְּמִרוֹנָה,
וַעֲלֵ לֵבָן כְּתַפָּה קָרֵן אֹר, וְקָרְנָה,
וְכָל נֶפֶשׁ מַחֲשֶׁה לַחֲזוֹת נִכּוֹנָה
אֵיךְ שָׂרָה בְּקֶרֶן שְׁמִלַת הַצָּחֹר.

וְנִדְמָה לְכָל אִישׁ כִּי שְׁמִיחָה מִיַּעֲדָתָה,
כִּי כָל הַסְּפִינוֹת נַעֲגְגּוּ בְּבִרְכָּהּ,
כִּי כָל יְגָעִים בְּנֶכֶר אֵין־מוֹלֶדֶת
מִצָּאוּ שְׁלוֹם וְאוֹר הַבִּרְכָּה.

וְהַקֶּרֶן דָּקָה, וְהַקּוֹל קוֹל־תּוֹחֶלֶת,
וְרֵק בְּגָבָה – בְּדִבִּיר נַעֲלָם
הַקְּרוֹב לְרִזְיוֹ – בְּכָה הַיֶּלֶד
עַל כֶּךְ שְׂאִישׁ לֹא יָשׁוּב לְעוֹלָם.

שָׂרָה עֲלָמָה בְּתַפְלַת הַמְּקַהֶלֶת
עַל כָּל הַסְּפִינוֹת הַתּוֹעוֹת בְּלֵב יָם,
עַל כָּל עֵיף בְּנֶכֶר־אֵין־תּוֹחֶלֶת
עַל כָּל אוֹבְדֵי־שְׁמִיחַתָּה בְּעֵנִים.

כֶּךְ שׁוֹר קוֹלָה וַיַּעֲוֹף הַקְּמִרוֹנָה,
וַעֲלֵ לֵבָן כְּתַפָּה קָרֵן אֹר וְקָרְנָה,
וְמַחֲשֶׁה כָּל נֶפֶשׁ לְשִׁמְעַת נִכּוֹנָה
אֵיךְ שָׂרָה בְּקֶרֶן שְׁמִלָּה לְבָנָה.

וְנִדְמָה לְכָל אִישׁ – כִּי שְׁמִיחָה מִיַּעֲדָתָה,
כִּי עוֹגְגוֹת הַסְּפִינוֹת בְּשִׁלּוֹת הַבִּרְכָּה,
כִּי בְּאֶרֶץ נֶכֶר כָּל יַעֲף־אֵין־מוֹלֶדֶת
מִצָּא לֹא שְׁלוֹם וְאוֹר הַבִּרְכָּה.

וְהַקֶּרֶן דָּקָה, וּבִת־קוֹל מִצְלָצֶלֶת,
וְרֵק בְּגָבָה – בְּזָבוּל נַעֲלָם
הַמְּקָרֵב לְרִזְיוֹ – בְּכָה הַיֶּלֶד
עַל כֶּךְ שְׂאִישׁ לֹא יָשׁוּב עַד עוֹלָם.

שירה גרמנית

אפולון האל | היינריך היינה

א

על סלע נשא המנזר נצב,
הריין יהמה מנגד.
וראש נזירה מן הצהר נשקף,
מקשבת, לשיר עורגת.

למרגלותיו – מספרן תשעה –
נשים צהבות כבהט.
גלימה עוטה גזרתן הגמישה
חוגרת אותן כטבעת.

שם שטה ספינה ושקיעה מקסימה
אורות מרעיפה עליה.
דגלי שיראין על חרטמה,
עלי-הדפנה קשוטיה.

ובהיר תלתלים, מנעים זמירות
ידו על כנור פורטת.
בלב הנזירה התשוקות בוערות
וצער – כאש לזהטת.

דמות עלם יפה ובהיר שער
אלי תרנה נשענת.
לובש ארגמן ורקמת הדר
על פי האפנה הנושנת.

צולבה את חזה, חזר והצלב
מפלט בתפלה מבקשת.
לא נס מן הצלב הכאב הצורב
לא מר-התשוקה הנרעשת.

אֲנִי אֱלֹהֵי הַמוֹסִיקָה
בְּכָל אֶתֶר יַכְבְּדוּנִי.
עֶמֶד הַיִּכְלִי בַּגְּרָצִיָּה
עַל מוֹנִפְרָנָס עֲבַדוּנִי.

וְלֹא אֲדַע אֵיכָה נִהְיָה:
אֶךְ זֶה אֶטַעַם מִמֵּי־
מִי מַעַיִן קִסְטִילִיָּה –
צֵץ זָמַר עַל הַשְּׁפָתַיִם.

עַל מוֹנִפְרָנָס בַּגְּרָצִיָּה
בָּנוּ הָאֱלֹהִים לִי בֵּית,
לֵיד מַעַיִן קִסְטִילִיָּה
בִּצְלַח הַבְּרוּשׁ וְהַזֵּית.

אֲשִׁיר וְכִנּוּרֵי הַמָּה
יְדֵי צִלְיִלִים מְרַעֲפֶת,
כִּאֲלוּ דַפְנָה הָאֵלֶּה
מִבֵּין שִׁיחִים נִשְׁקָפֶת.

עֵדֶת בָּנוֹת סְבִיבֵי יִשְׁבָּה
שָׂרָה וּמִתְלוֹצְצֶת,
כָּל רִנָּן-שִׁיר לָהּ-לָהּ, לָהּ-לָהּ
לְצוֹן וְצַחֲוֹק אֵין קֶצֶה.

אֲשִׁיר – וְכֹאמְבְּרוּזִיָּה
סְבִיבֵי נִיחוּחַ יַעַל,
כָּל הָעוֹלָם בְּגִלּוּרִיָּה
וְאוֹר שְׁחָקִים מִמַּעַל.

וְקוֹל שׁוֹפָר, טְרֵה-רָה, טְרֵה-רָה,
מִן הַחֲרָשָׁה הַרִיעַ,
שֵׁם צְדָה אֲרִטְמִיס הַגָּאָה
צִידָה, וְאֲנִי אַחִיָּה.

זֶה אֶלֶף שָׁנָה מַגְרָצִיָּה
הַגְּלִיתִי בִּידֵי שָׁמַיִם,
אֶךְ לִבִּי בַּגְּרָצִיָּה
בַּגְּרָצִיָּה עֲדִין.

איכה בגילה בארמון טיולרי
חלונות הראי יאורו,
ואף על פי כן שם ביום הבהיר
רוחות רפאים יעברו.

מופעת בפאביון דה פלר
מריה אנטואנטה,
עם בקר מופעת היא קבל עם
על פי האטיקטה.

גבירות החצר בלבוש ההדר,
תשבנה גם תעמדה,
תלבשנה שני ושיראין
ברקת ושוב תענדה.

צרה גזרתן, שמלניות קרינולין
הציצו מלמטה רגלים,
פקחות, חמודות, אך אלו להן
גם ראש על הכתפים!

כלן-כלן חסרות ראשים,
ואף המלכה מסתפקת
בגוף בלי ראש, והוד מלכותה
לכן לא מסרקות.

היא, שנשאה תמיד בגאון
את טירת שערוֹתיה,
בתה של מריה תרזיה
וקיסרי הרין אבותיה,

מִדְמָדְמֹת כַּעַת בְּלִי פֶּאֶה לְרֹאשָׁה
וּבְלִי רֹאשׁ בְּמוֹשֵׁב הַגֶּבֶה,
שֶׁל גְּבִירֹת הַחֲצֵר אֲשֶׁר גַּם הֵן
מִהֲלָכוֹת בְּלִי רֹאשׁ כְּמוֹהָ.

הֲלֹא הֵן תּוֹצְאוֹת הַמֶּהֱפֹכָה,
פְּגִיעֶתָה הֶרְעָה שֶׁל דּוֹקְטְרִינָה,
וּבְכָל אֲשֵׁמִים ז'אן ז'ק רוסו,
וּלְטֵר וְהֶגֶלִיוֹטִינָה!

אֵךְ מוֹזֵר הַדֶּבֶר! כְּסָבוֹר אֲנִי
שָׁכַל הַבְּרִיּוֹת הָאֵלֹה
לֹא הִשְׁגִּיחוּ כָּלֵל כִּי הֵם מֵתִים
וְכִי אֶת רֹאשָׁם שָׁכְלוּ.

כֹּאז, כְּתַמִּיד, כּוֹוֹנֵי הַחֵן,
הַשְׁתַּחֲוִיּוֹת חֲסֹרוֹת טַעַם,
קְדוֹת בָּאֵין רֹאשׁ מֶה נִלְעָגוֹת,
מֶה אֵימֹת הֵן הַפַּעַם.

קָדָה גְּבִירָה רֹאשׁוֹנָה ד'אָטוֹר,
כְּתַנֶּת צָחָה בִּידֶיהָ,
וְהַשְׁנִיָּה מַגִּישָׁתָה לַמֶּלֶכָה
וּשְׁתִּיָּהּ קְדוֹת לְפָנֶיהָ.

וּגְבִירָה שְׁלִישִׁית וּגְבִירָה רְבִיעִית
מִשְׁתַּחֲוֹת אַפִּים,
כּוֹרְעוֹת לָאָרֶץ לְפָנֵי הַמֶּלֶכָה
לְלָבֶשׁ לָהּ אֶת הַגָּרְבִּים.

עֲלֹמֶת הַסִּיעָה בָּאָה בְּקָדָה
וּלְסוֹטָה בְּקָר מַגִּשָּׁת,
שְׁמֵלִנִית בִּידֵי עֲלָמָה שְׁנִיָּה
בְּקָדָה לַמֶּלֶכָה נִגִּשָּׁת.

וְשֵׁרֶת הַחֲצֵר מִסְתַּכֶּלֶת בְּהֵן,
בְּמִנִּיפָה מְחִיָּה אֶת חֲזוֹה
הַלְבֵּן, וּמַחְמַת הַמַּחְסוֹר בְּרֹאשׁ
מְחִיכֶת בְּאַחֲוִירָהּ,

מִבְּעַד לַצֹּהַר עֲטוּף הַיִּלּוֹן
חֲמָה סְקָרְנִית זֹרַחַת,
אֵךְ בְּרֹאוֹתָהּ אֶת חֲזוֹן הָרֶפְאִים
נִרְתַּעַת מִיָּד בְּפַחַד.

שירה איטלקית

מתוך 'חיים חדשים', פרק וואו | דנטה אליגיירי

[נוסח מוקדם של התרגום]

כָּל הַרְהוּרִי כָּלֶם יַעֲמִיקוּ חֶקֶר
בְּאַהֲבָה, וְהִיא כֹּה מְשֻׁנָּה:
שְׁוֹנָה מוֹכִיחַ לִי מֶה רַב אוֹנָה,
וְזֶה אוֹמֵר לִי: שְׁלֹטוֹנָה אֵךְ שְׁקָר.

זֶה בְּתַקּוּוֹת בִּי יַעֲזוֹר רְנָה,
זֶה יֵאָנֵס לְבִי לְטַבֵּל בְּדַמָּע.
רַק בְּדַבֵּר אֶחָד יִסְכִּימוּ הֵמָּה:
בַּחֲרָדָה שֶׁבְּלִבִּי טְמוּנָה.

כֶּךְ הַרְהוּרִי הַכְשִׁיל בְּקֶשׁוֹ אוֹתִי,
תַּעֲיִיתִי בְּדַרְכֵי הָאַהֲבָה,
אֵין לְדַבְּרִי רְאשִׁית, אֵין אַחֲרִית.

אֵךְ עִם כָּלֶם לְכָרוֹת חֲפָצָתִי בְּרִית,
אֶקְרָא לְאוֹיְבֵתִי הַנֶּאֱוָה,
גְּבֻרָתִי הֶרְחַמְנִית, יִשְׁוַעֲתִי!

דוֹבְרִים כָּל הַרְהוּרִי לְבִי גַם יַחַד
עַל אַהֲבָה, אֵךְ רַב בָּהֶם הַשְׁנִי:
כִּי זֶה אוֹמֵר לִי: אֵךְ שְׁלֹטוֹן וְאוֹן הִיא,
וְזֶה אוֹמֵר: אוֹנָה הוּא פֶּח וּפְחָת.

זֶה בְּתַקּוּהַ מִבִּיא לִי מֵתֶק נַחַת,
וְזֶה אוֹנֵס לְבִי לְטַבֵּל בְּדַמָּע.
רַק בְּדַבֵּר אֶחָד יִסְכִּימוּ הֵמָּה:
כִּי רַחֲמִים בְּקֶשׁ לְבִי מִפָּחַד.

וּמַחֲלֶקֶתָם – הַשִּׁיר בְּפִי תַכְרִית,
אֶחָפֶץ לֹאמֵר דְּבַר־מָה לֹא יִדְעַתְנִי,
תוֹעָה בְּדֶרֶךְ אַהֲבָה הִנֵּנִי!

אֵךְ עִם כָּלֶם לְכָרוֹת חֲפָצָתִי בְּרִית,
אֵין זֹאת כִּי לְשׁוֹנָאֵת נִפְשִׁי קָרָאתִי:
גְּבֻרָתִי הֶרְחַמְנִית, גּוֹנֵנִי!

*

הַעֲנוּוֹת, הַמְשִׁפִּילוֹת עֵינַיִם,
עַל מַה דָּמוּ פָּנֶיכֶן הָעֲגוּמִים
בְּחֹרֹנֶן לִפְנֵי הָרַחֲמִים,
אַתֶּן בָּאוֹת, הַחֲסִידוֹת, מֵאֵין?

הֲרֵאִיתֶן גְּבִרְתִּי שׁוֹפְכָה כַּמִּים
דְּמָעוֹת בְּאַהֲבָתָה וּבְאַבְלָה?
אֲמַרְנָה לִי, הֲלֹא לְבִי גָלָה
אֶת הָאֲמֶת, וּכְבֹּר מִפְּלֹט לִי אֵין.

וְאִם אֲמַנָּם מִמָּקוֹם אַבְלָה תְּבוֹאֲנָה,
אָנָּה, הוֹאֵלָנָה פֶּה עָמִי לְשִׁבְתָּ
וְאֶת אֲשֶׁר אָרַע אֶל תְּכַסְנָה.

עוֹנָה בְּכֶן עֵינֶכֶן. כִּי בְכִי עֲצַבְתָּ
בְּכִיתִן. מְכוֹת יְגוֹן חֲזָרְתֶּן הִנֵּה,
וְאֶת לְבִי תִרְעִיד אֵימַת הַמּוֹת.

*

הָאֵם אַתָּה הוּא זֶה אֲשֶׁר אָמַרְתָּ
שְׂבַחִי גְבִירְתִּנוּ בְּפָנֵינוּ?
הַקּוֹל קוֹלָהּ אֲשֶׁר שָׁמְעוּ אֲזֵינוּ,
אַבְל דְּמוּתָהּ בְּדַמּוֹת אַחֵר הַמָּרְתָּ.

וְלִמָּה זֶה כָּל כֶּךָ בְּבִכֵּי מִרְרָתָּ,
שֶׁתְּעוֹרֵר עָלֵינוּ רַחֲמֵינוּ?
הֲגַם אַתָּה רֵאִיתָ אֶת גְּבִירְתִּנוּ
בּוֹכָה וְאֶת הַצֶּעַר לֹא הִסְתַּרְתָּ?

תֵּן וְנִבְכָּה אֲנַחְנוּ וְנִלְכָּה
נַעֲצָבוֹת. "אֲבוֹי לְמַתְנַחֲמִים",
שָׁמְעֵנוּהָ כֶּךָ אוֹמֶרֶת וּבּוֹכָה.

פָּנִיהָ כֹּה יַעֲרִיר רַחֲמִים
כָּל הַמְסַתְפֵּל בְּזוֹ הַדְּמוּת
נִכּוֹן מִצֶּעַר עַל יָדָהּ לְמוֹת.

כֹּה חֲסוּדָה וְכֹה תַמָּה מוֹפְעַת
גְּבֻרָתִי, עֵת תְּבָרְכֵנוּ לְשָׁלוֹם,
שְׁכָל מִבְּט חָרֵד מוֹל זֶה הֵתָם,
וְכָל לְשׁוֹן נֶאֱלָמָה בְּרַעַד.

וְכֵן תֵּלֶךְ, עוֹטָה צְנִיעוּת, נִכְנָעַת,
עֵת מְסֻבִּיבָה שְׁיַחַת־שִׁבְחָה תֵּהֵם,
דּוֹמָה, כִּי מִשְׁחָקִים יֵרְדֶה הֵלֵם,
פְּלָאֵי עוֹלָם הוֹכִיחַ בְּכָל צַעַד.

וְכֹה תִנָּעַם דְּמוּתָהּ לְכָל רוֹאֶה
וּמִבְטָה כָּל כָּךְ יִמְתֵּק. הֲכִי
יִבִּין לְזֹאת שְׁלֹא חָזָה אוֹרָה?

דּוֹמָה, הִנֵּה תִנּוּעַ בְּשׁוֹפְתִיָּה
רוּחַ שֶׁל אֶהְבָּה, כֹּה טְהוֹרָה
אֲשֶׁר תֹּאמַר לְנַפֶּשׁ: הֲאֵנֹחִי!

לאביב | ויליאם בלייק

תוך יגון וחרפה | ד"ה לורנס

הה, טלול קוצות, אתה אשר תביט
בחלונות שחרית זרים, הפנה-נא
עיני כרובים אל אי-הים שלנו,
לך בקול יריע, האביב!

ותל לתל יביע אמר, והגיא
המאזין יקשיב. עינינו הכמהות
פונות אל ביתני-הודך: הה, יקרב-נא,
הנחה רגליך הקדושות אלינו.

בוא אל גבעות הים, לרוחותינו
תן לנשק בגדיך בשם; הטעימנו
את הבל פיה בקר וערב. ורה-נא
פניניך על ארצי חולת האהבה.

גע בה ביפי ידך העננה ושפך
רן נשיקות עלי חזה. שימה
עטרתך על ראש עורג, אשר
קלע צמות צנועות רק לכבודך.

אביט בשקיעה מפרכסת
מה חפצתי ללכת גם אני
בעד השער האדם, מאחורי בריח ארגמן ושחור.

חפצתי ללכת
בעד השער, שם אוכל נשל
את חרפתי כנעלים על סף,
את יגוני כמו בגדים בלים.
ולהשליך בשרי מאחורי
כמטענו של ההלך נעלם
אשר הלך ואין יודע אנה.

כי אז חזר חזרתי,
ובראותי את גופי המפקר המוטל כפגר –
צחקתי צחוק של גיל.

הערות בשולי התרגומים:

הבודד בסתיו | לִיטְיֵיפָה (לי באי, סין, 701-762) – לאה גולדברג העריכה מאוד את יצירתו של משורר זה, הנחשב אחד מגדולי משוררי סין במאה השמינית, והזכירה אותו פעמים אחדות ביצירותיה, בין השאר בשירה הפותח בשורות: "זָכוּר־נְשִׁיקָה צוֹרֵב עַל הַפֶּה, / וְעַל הַיָּד חֵם אָדָם שְׁאִינוּ – / אֲנִי קוֹרְאָה אֶת שִׁירֵי לִיטְיֵיפָה, / וְתִקְוּפוֹת נְמֻסוֹת בֵּינִי וּבֵינֶוּ" (לאה גולדברג, 'שירים', עורך: טוביה ריבנר, ספרית פועלים, 1973, כרך ג, עמ' 110). כותרת השיר (בהכרח תוספת המתרגם המערבי) מקרבת אותו אל שירי קינה עם בוא הסתיו, דוגמת "יום סתיו" מאת רילקה, שגולדברג תרגמה גם כן.

משורר מהרהר | לִיוֹ צִ'י (ליו בון, סין, 1311-1375 לספירה) – שמו נכתב בלועזית כך: Liu Bowen.

רוסיה | **אלכסנדר בלוק** – בלוק היה אחד מן המשוררים הנערצים על גולדברג ומי שפתח בפניה בנעוריה את עולם השירה בכלל. פעם סיפרה: "בלוק נהיה לשנים רבות המשורר האהוב עליי בכל השירה העולמית. הסימבוליזם הרוסי גילה אפשרויות של ביטוי והרגשת עולם, אשר נחשתי, מן הסתם, גם לפני כן, אך לא ידעתי שיש לה ביטוי והגשמה בלשון אדם. נאחזתי בבלוק כבהצלה והוא האיר לי באור אחר כל מה שקראתי עד אז" ("משאל על הספר שהשפיע ביותר", 'הארץ', "תרבות וספרות", 13.5.1955, עמ' א). שם השיר במקור: "Россия". פתיחת השיר מציירת את הטרויקה, הכרכה הנגררת באמצעות שלושה סוסים, כסמל לציוויליזציה הרוסית כולה (כפי שיש הרואים במסע הטרויקה של צ'יצ'קוב, גיבור 'נפשות מתות' מאת גוגול, את פריצת הפרווה הרוסית המודרנית אל המרחב; ראו על כך ברשימתה של גולדברג "כרכרתו של צ'יצ'קוב", 'יומן ספרותי', בעריכת חמוטל בר-יוסף ובעריכתי, ספרית פועלים, 2017, עמ' 481-484). "רוס" – שמה הקדום של רוסיה.

מתוך "שלוש איגרות" | **אלכסנדר בלוק** – שורת הפתיחה במקור: "Черный ворон в сумраке снежном". ולנטינה: ולנטין, הדמות הנשית הראשית באופרה הצרפתית 'ההוגנוטים' (Les Huguenots) מאת המלחין היהודי ג'אקומו מאיירבר (Giacomo Meyerbeer, 1791-1864). היצירה מתרחשת על רקע טבח ליל ברתולומיאוס הקדוש (1572), שנרצחו בו הוגנוטים (פרוטסטנטים צרפתים) בידי אויביהם הקתוליים; ולנטין, קתולית מיוחסת, קושרת את גורלה בגורל ראוּל ההוגנוטי ומשלמת על כך בחייה. לפי פרשנויות מסוימות, ולנטינה בשירו של בלוק היא הזמרת שמילאה תפקיד זה באופרה – שזכתה לפופולריות רבה ברוסיה בזמנו.

[שרה עלמה בתפלת המקלה] | **אלכסנדר בלוק** – שורת הפתיחה במקור: "Девушка пела в церковном хоре". השיר אותר בשלושה כתבי יד בארכיון, בשני נוסחים, שלאור ההבדלים הניכרים ביניהם ניתנו כאן יחדיו.

אפולון האל | **היינריך היינה** – שם השיר במקור: "Der Apolllogott". גֶרְצִיָה – יוון (Grácia).

מאריה אנטואנטה | **היינריך היינה** – שם השיר במקור: "Maria Antoinette".

מתוך 'חיים חדשים', פרק XIII | **דנטה אליגיירי** – עד כה נודעו רק חמישה שירים בתרגום לאה גולדברג מתוך יצירת המופת של דנטה, ואילו כאן נדפסים חמישה תרגומים נוספים לארבעה שירים מן ה-Vita Nova.

לאביב | **ויליאם בלייק** – שם השיר במקור: "To Spring".

תוך יגון וחרפה | **ד"ה לורנס** – שם השיר במקור: "In Trouble and Shame".